

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 9

თარიღი: 17.02.2021

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: ტრანსფორმატორებში გამოყენებული საიზოლაციო ზეთების რეგენერაციის (ნარჩენების აღდგენა) საწარმოს და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის ობიექტის ექსპლუატაცია;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება: სს „თელასი“;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ქ. თბილისი, სამგორის რაიონი, სადგური ლილო №51;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 21.12.2020;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: სს „თელასი“;

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში სს „თელასის“ მიერ წარმოდგენილია ქ. თბილისი, სამგორის რაიონი, სადგური ლილო №51-ში ტრანსფორმატორებში გამოყენებული საიზოლაციო ზეთების რეგენერაციის (ნარჩენების აღდგენა) საწარმოს და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის ობიექტის ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

წარმოდგენილი სკოპინგის დოკუმენტაციის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ქ. თბილისში (სამგორის რაიონი, სადგური ლილო №51), ლილოს დასახლების მიმდებარედ არსებულ სამრეწველო ზონაში, სს „თელასის“ საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთზე ს/კ 01.19.15.005.008, აღნიშნულ მიწის ნაკვეთზე მდებარეობს სს „თელასის“ სატრანსფორმატორო საამქრო, ტერიტორიის მთლიანი ფართობია 28516 კვ.მ, ხოლო ტრანსფორმატორებში გამოყენებული საიზოლაციო ზეთების რეგენერაციის (ნარჩენების აღდგენა) საწარმოს და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის ობიექტისთვის გამოყოფილი ფართობი შეადგენს 2900 კვ.მ-ს. საპროექტო ტერიტორიიდან ჩრდილოეთით 180 მეტრში გადის კახეთის გზატკეცილი. უახლოესი ზედაპირული წყლის ობიექტი - მდ. ლოჭინი მდებარეობს საწარმოდან სამხრეთით 2500 მეტრში. უახლოესი საცხოვრებელი სახლი საწარმოდან სამხრეთ-აღმოსავლეთით დაცილებულია 460 მეტრით, ხოლო აღმოსავლეთით 600 მეტრით (საკადასტრო საზღვრიდან 390 მ).

წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საამქროში გამოყენებული ზეთების მიღება მოხდება თბილისის მასშტაბით განთავსებული სატრანსფორმატორო სადგურებიდან. ტრანსფორმატორების მუშაობის პროცესში ზეთი იღებს წყლის ტენს და აირებს. შედეგად, ის კარგავს თავის თვისებებს და საჭიროებს რეგენერაციას. ასეთი კონდიციის ზეთი ექვემდებარება დანადგარში დამუშავებას, კერძოდ, დანადგარი ნამუშევარ ზეთს აცილებს გახსნილ აირებს, ტენსა და მექანიკურ მინარევებს. საამქროში ნარჩენი ზეთის მიღება მოხდება ორი ფორმით: 1) ზეთის შემოტანა მოხდება ტრანსფორმატორებიანად - 6-10 კვ ძაბვის ქსელში არსებული ტრანსფორმატორების

საამქროში სარემონტოდ შემოსვლის დროს და მოხდება მათში არსებული ზეთების ჩამოსხმა ავზებში; 2) ზეთის შემოტანა მოხდება ზეთის ტარაში ჩამოსხმული სახით. 35-110 კვ ძაბვის ქვესადგურებში არსებული ძალოვანი ტრანსფორმატორების რემონტი მიმდინარეობს ადგილზე, ამ დროს მოხდება ნამუშევარი ზეთის ჩამოსხმა და საამქროში შემოტანა ავტოტრანსპორტით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სს „თელასში“ რეგენერაციის მიზნით მთელი წლის განმავლობაში მოსალოდნელია 62.5 მ³ (55 ტონა) ნარჩენი ზეთის წარმოქმნა. სატრანსფორმატორო ნამუშევარი ზეთები მათი მდგომარეობის მიხედვით ორი სახისაა: პირველი, სატრანსფორმატორო ნამუშევარი ზეთები, რომლებშიც მჟავიანობა (PH) ნორმაზე მაღალია, მისი წლიური რაოდენობაა 19 მ³ (16.72 ტ) და გადამუშავდება სარეგენერაციო დანადგარში - ЭИОМ 01.05.00.001 РЭ. მეორე, სატრანსფორმატორო ნამუშევარი ზეთები, რომლებშიც მჟავიანობა (PH) ნორმაშია, მისი წლიური რაოდენობა 43,5 მ³-ია (38.28 ტ) და გადამუშავდება დეგაზაცია - შრობა - ფილტრაციის დანადგარში - DOV 5002/P. ორივე დანადგარი (DOV 5002/P და ЭИОМ 01.05.00.001 РЭ) მუშაობს ელექტროენერგიაზე. საწარმო იმუშავებს წელიწადში 260 დღე (2080 სთ), 8 საათიანი სამუშაო გრაფიკით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სატრანსფორმატორო საამქროს ტერიტორიაზე სხვადასხვა დროს დამონტაჟებული იქნა სხვადასხვა ზომის ავზები ზეთების მიღების, გადამუშავების და გაცემის მიზნით. სატრანსფორმატორო საამქროში სულ განთავსებულია 7 ერთეული სხვადასხვა ზომის ავზი, რომელთა საერთო მოცულობა დაახლოებით შეადგენს 116 მ³-ს. გამოყენებული ზეთების მიღებისათვის განკუთვნილია 4 ცალი მიწისზედა რეზერვუარი, რომელთა მოცულობებია 24 მ³, 27 მ³, 27 მ³ და 27 მ³, ანუ ჯამური მოცულობაა 105 მ³. სარეზერვუარო პარკის ფართობი შეადგენს 100 კვ.მ, მთლიანად მობეტონებულია და შემოფარგლულია 1.3 მ სიმაღლის ბეტონის კედლით, რომელიც უზრუნველყოფს ავარიულად დაღვრილი ზეთის შეკავებას.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სატრანსფორმატორო საამქროში შემოტანილი გამოყენებული ზეთების რეგენერაციისთვის საჭირო დანადგარები განთავსდება არსებულ შენობაში, სადაც ასევე განთავსებულია 2 ცალი 4 მ³ მოცულობის და ერთი ცალი 3 მ³ მოცულობის ლითონის ავზები, რომლებიც წარმოადგენენ სამუშაო ავზებს ცირკულარული რეჟიმით ზეთის გადამუშავებისათვის და საბოლოოდ ზეთის სათანადო კონდიციამდე მიყვანის შემდეგ აღნიშნული ავზებიდან ხორციელდება მათი გაცემა ტრანსფორმატორების შესავსებად. აღნიშნულ ავზებში ზეთის მიღება და შემდგომ მათი ცირკულაცია ხორციელდება 3.41 მ³/სთ-ში წარმადობის ტუმბოთი. შენობაში ასევე ფუნქციონირებს საწარმოში შემოტანილი ტრანსფორმატორების რემონტისას მასში არსებული სინოტივის გასაშრობად საშრობი ბოქსი, რომელშიც შრობა ხორციელდება ელექტროენერგიით გამთბარი ჰაერის ნაკადის ხარჯზე.

საქმიანობის პირველ ეტაპზე განხორციელდება შემოტანილი ზეთის სინჯის აღება, ანალიზი და 1.2 მ³/სთ-ში სიმძლავრის ტუმბოთი ჩამოსხმა შესაბამის ავზებში ხარისხის მიხედვით. ამის შემდეგ ზეთი რეგენერაციისათვის მიეწოდება სათანადო დანადგარს.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ნარჩენი ზეთები, რომელთა მჟავიანობა ნორმაშია, თუმცა საჭიროებს დეგაზაცია-შრობა-ფილტრაციას, მიემართება დეგაზაცია-შრობა-ფილტრაციის დანადგარში DOV 5002/P, სადაც მიმდინარეობს შემდეგი პროცესი: დასამუშავებელი ზეთი, რომელიც გამოიტუმბება ტუმბოს მიერ, შედის დეგაზაციის მოწყობილობაში სარქველის

გავლით გადაკვეთს გამაცხელებლებს, სადაც ტემპერატურა კონტროლდება საოპერაციო თერმოსტატის, უსაფრთხოების თერმოსტატის და ფილტრის მიერ, ბოლოს სოლენოიდის სარქველის გავლით იგი ხვდება სადეგაზაციო კომპოში. ზეთის დონე სადეგაზაციო კომპის შიგნით კონტროლდება მაგნიტური ტივტივიანი ამომრთველით, რომელიც ავტომატურად კეტავს სოლენოიდის სარქველს, როგორც კი მიღწეულია მაქსიმალური დასაშვები დონე, ასევე აჩერებს ტუმბოს, იმ შემთხვევაში თუ დონე დასაშვებ მინიმუმს აღწევს. მუშაობის პროცესში ზეთის დონე შენარჩუნებულია მექანიკური ტივტივის საშუალებით. სადეგაზაციო კომპოში შესვლისას ზეთი ნაწილდება დასაშრეველ რგოლებში და ვაკუუმური ტუმბო აცილებს გაზებს და ტენს. დაშრეველის ზონის გავლისას ზეთი იწმინდება გაზისებრი დამაბინძურებლებისგან. ტუმბო დამუშავებულ ზეთს გზავნის ზეთის გამომშვები ღიობისკენ და სარქველებისკენ. დანადგარის საპროექტო წარმადობაა - 3410 ლიტრი ანუ 3000 კილოგრამი სატრანსფორმატორო ნამუშევარი ზეთების გადამუშავება 16 საათში, 43,5 მ³-ის გადამუშავებისათვის წელიწადში საჭირო იქნება დაახლოებით 204 საათი (26 სამუშაო დღე).

ნარჩენი ზეთები, რომელთა მჟავიანობა არ არის ნორმაში და საჭიროებს დეგაზაცია-შრობა-ფილტრაციას, მიემართება რეგენერაციის დანადგარში ЭИОМ 01.05.00.001 РЭ. დანადგარის მუშაობა გათბობისა და ფილტრაციის რეჟიმში შემდეგნაირად ხდება: ზეთი მიეწოდება ფილტრს, სადაც ხდება მისი გაწმენდა მექანიკური მინარევებისაგან და გამომავალი ონკანიდან მიეწოდება დანადგარის გამოსასვლელს. ზეთის რეგენერაცია ხორციელდება შემდეგნაირად: დასამუშავებელი ზეთი მიეწოდება ზეთის გამათბობელ კოლონას. გამათბობელში ზეთი თბება და ხვდება ადსორბირების ბლოკში. ადსორბირების ბლოკიდან ონკანების გავლით ზეთი მიეწოდება ვაკუუმის კოლონას. ვაკუუმის კოლონიდან-ნატიფი გაწმენდის ფილტრს, გამოსასვლელ ონკანსა და დანადგარის გამოსასვლელს. ონკანები განკუთვნილია გამათბობელიდან, ვაკუუმ სადეგაზაციო კოლონიდან, ნატიფი გაწმენდის ფილტრიდან და ადსორბირებიდან ზეთის ჩამოსასხმელად. ერთი ონკანი განკუთვნილია ჰაერის გამოსაშვებად ნატიფი გაწმენდის ფილტრში. ზეთის დამუშავების პროცესში გამოყოფილი აირები ონკანიდან ხვდება ხაფანგში და გაიფრქვევა ფორვაკუუმის ტუმბოებიდან. ასევე, ერთი ონკანი განკუთვნილია ზეთის ხაფანგიდან კონდენსატის ჩამოსასხმელად. ЭИОМ 01.05.00.001 РЭ დანადგარის საპროექტო წარმადობა - 3410 ლიტრი ანუ 3000 კილოგრამი სატრანსფორმატორო ნამუშევარი ზეთების გადამუშავება 112 საათში, 19 მ³-ის ანუ 16.72 ტონის გადამუშავებისათვის წელიწადში საჭირო იქნება დაახლოებით 624 საათი (78 სამუშაო დღე).

ობიექტის ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელია, როგორც სახიფათო ისე არასახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. საყოფაცხოვრებო ნარჩენები (დაახლოებით 11.2 მ³/წელი) განთავსდება საწარმოს ტერიტორიაზე დადგმულ კონტეინერებში და ხელშეკრულების საფუძველზე პერიოდულად გატანილ იქნება მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე. ცელოფანის, პლასტიკური მასალების ნაკეთობათა და სხვა შესაფუთი მასალების ნარჩენების წარმოქმნის შემთხვევაში ისინი მეორადი გადამუშავების მიზნით გადაეცემა შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციებს. ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული თიხა (400 კგ/წელი), ჩვრების, ასევე საპოხი მასალებით წარმოქმნილი ნარჩენები შემდეგი მართვის მიზნით გადაეცემა შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიას. სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ გზმ-ის ანგარიში დეტალურად იქნება აღწერილი ნარჩენების მართვის გეგმა.

მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკები საწარმოს ტერიტორიიდან არ არსებობს, რადგან საწარმოო პროცესი მიმდინარეობს დახურულ შენობაში, ხოლო სარეზერვუარო პარკი მთლიანად მობეტონებულია და გააჩნია 1,3 მ. სიმაღლის ბეტონის ჯებირი, რომელიც პრაქტიკულად გამორიცხავს მიწისქვეშა წყლების დაბინძურებას.

საწარმოო პროცესში წყალი არ გამოიყენება. წყალი გამოიყენება საყოფაცხოვრებო მიზნებისთვის და წყლის მომარაგება განხორციელდება ქ. თბილისის წყალმომარაგების სისტემიდან. სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების ჩაშვება ხორციელდება ქ. თბილისის საკანალიზაციო სისტემაში. საწარმოო პროცესი მიმდინარეობს ზემოდან დახურულ შენობაში, საიდანაც სანიაღვრე წყლები მოხვდება ტერიტორიის მიმდებარედ არსებულ სანიაღვრე არხებში, ხოლო სარეზერვუარო პარკიდან წარმოქმნილ სანიაღვრე წყლები არ გაედინება სარეზერვუარო პარკიდან, რადგან ის მთლიანად მობეტონებულია და გააჩნია ბეტონის შემაკავებელი ზღუდე. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, აღნიშნული წყლები ბუნებრივად ორთქლდება სარეზერვუარო პარკიდან.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ტექნოლოგიური პროცესის სპეციფიკიდან გამომდინარე არ იგეგმება მაღალი ხმაურის და ვიბრაციის დონის გამომწვევი დანადგარების მონტაჟი და ექსპლუატაცია. ხმაურის ძირითადი წყაროებია: სატუმბ უბანზე დამონტაჟებული ტუმბო-დანადგარები და ავტოცისტერნების მოძრაობა. შესაბამისად საწარმოს მუშაობის პროცესში ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელების დონეების გადაჭარბება მოსალოდნელი არ არის.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, საწარმოს სპეციფიკიდან გამომდინარე ატმოსფერულ ჰაერში ემისიები უკავშირდება ტრანსფორმატორების ნამუშევარი ზეთების მიღებას (საცავებში ჩასხმა-შენახვა), სამუშაო რეზერვუარებში ჩასხმას და მათ რეგენერაციას. კუმულაციური ზემოქმედება მოსალოდნელია საწარმოს მომიჯნავედ არსებული შპს „გუნას“ საგზაო ბიტუმის მიღება-გაცემის საცავებიდან, რომელიც გამოიწვევს კუმულაციური ზემოქმედებას ატმოსფერული ჰაერის ნახშირწყალბადებით დაბინძურების კუთხით.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე სამგორის რაიონის გამგეობის ადმინისტრაციული ერთეულის შენობის საინფორმაციო დაფაზე განთავსება. სამინისტროში წარმოდგენილ სკოპინგის ანგარიშსა და თანდართულ დოკუმენტაციასთან ერთად, დამატებით ატვირთული იყო პრეზენტაცია, სადაც საზოგადოებას შესაძლებლობა ჰქონდა, არატექნიკურ და გასაგებ ენაზე, გაცნობოდა მოკლე ინფორმაციას პროექტთან დაკავშირებით. 2020 წლის 18 სექტემბერს „გარემოსდაცვით შეფასების კოდექსში“ განხორციელებული ცვლილების (<https://matsne.gov.ge/document/view/4994730?publication=0>) შესაბამისად, რომელიც ითვალისწინებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული პანდემიის/ეპიდემიის დროს, ქვეყანაში არსებული ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის გათვალისწინებით, საჯარო განხილვის დისტანციურად, კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით ჩატარების შესაძლებლობას, აღნიშნულ სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით საჯარო განხილვა გაიმართა 2021 წლის 29 იანვარს, დისტანციურად, კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ: საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სს „თელასის“, სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელი კონსულტანტი და სამგორის რაიონის გამგეობის წარმომადგენლები. დამსწრე საზოგადოების მხრიდან პროექტთან

დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები არ გამოთქმულა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები არ ყოფილა წარმოდგენილი.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლის მიერ მოხდა საპროექტო ტერიტორიის ადგილზე დათვალიერება. შედეგად გამოვლინდა, რომ საწარმოს ფუნქციონირებისათვის განსაზღვრული ინფრასტრუქტურა მოწყობილია და დანადგარები დამონტაჟებულია. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, აღნიშნული ინფორმაცია შემდგომი რეაგირების მიზნით ეცნობა სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
  - 3.1. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის კონსულტანტის მიერ.**
4. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის აღწერა;
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - ტექნოლოგიური ციკლის აღწერა;
  - საქმიანობის განხორციელების ადგილის GPS კოორდინატები Shp ფაილებთან ერთად;
  - ტექნოლოგიური სქემა და საწარმოს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები: დანადგარების აღწერა, საწარმოში არსებული დანადგარების სიმძლავრე, წარმადობა (ტონა/წელიწადში);
  - საწარმოო ინფრასტრუქტურის განთავსების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;

- საწარმოს ტერიტორიიდან უახლოესი მანძილი საცხოვრებელ სახლამდე, საავტომობილო ტრასამდე, მდინარემდე და სხვა უახლოეს სამრეწველო ობიექტამდე, ობიექტების დანიშნულების მითითებით;
- ინფორმაცია 500 მ. რადიუსის საზღვრებში არსებული ნებისმიერი ტიპის საწარმოს და წარმოების შესახებ მანძილების მითითებით;
- საწარმოს განთავსების ადგილის გარემოს არსებული მდგომარეობის ანალიზი;
- საწარმოს განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა და Shape ფაილები, ასევე ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით;
- საწარმოო ტერიტორიის, მათ შორის ნედლეულის და პროდუქციის განთავსების მოედნების დეტალური აღწერა;
- საწარმოში გამოყენებული ნედლეულის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- საწარმოს ნედლეულით მომარაგებასა და ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებული დეტალური ინფორმაცია;
- სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგება, სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- გრუნტის წყლების დაბინძურების თავიდან აცილების ტექნიკური გადაწყვეტა;
- ხანძარსაწინააღმდეგო დანიშნულებით წყლით მომარაგებისა და სახანძრო სისტემის შესახებ ინფორმაცია;
- რეზერვუარების ტექნიკური პარამეტრები (რეზერვუარის ტიპი, რაოდენობა და მოცულობები, დანიშნულება), ტექნოლოგიურ პროცესში მათი ურთიერთკავშირის ტექნიკური გადაწყვეტა;
- ნავთობპროდუქტების დაღვრის რისკების შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მისაღები, დასამუშავებელი ნარჩენების სახეობა (კოდი და დასახელება „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 დადგენილების შესაბამისად), მათი რაოდენობა და წარმოშობა;
- ნარჩენების აღდგენის ან/და განთავსების ოპერაციის კოდები ნარჩენების მართვის კოდექსის I ან/და II დანართის მიხედვით;
- ინფორმაცია ექსპლუატაციის შედეგად მოსალოდნელი ნარჩენების რაოდენობის, სახეობების, სახიფათობის მახასიათებლებისა და მათი შემდგომი მართვის ღონისძიებების შესახებ „ნარჩენების მართვის კოდექსისა“ და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე აქტებით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- დეტალური ინფორმაცია „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 29 მარტის №145 დადგენილების მოთხოვნების გათვალისწინების შესახებ;
- ნარჩენების მართვის გეგმა; ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობების და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები;
- საწარმოს ფუნქციონირების დროს შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის საკითხი; ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;

- საწარმოს განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით, ფოტო მასალა) და საპროექტო ტერიტორიის გენერალური გეგმა ექსპლიკაციით;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- საწარმოს ტერიტორიის საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;

5. საქმიანობის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება თითოეული გარემოს კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე საწარმოს საქმიანობის ეტაპზე, ემისიები ნედლეულისა და მზა პროდუქციის დასაწყობებისას, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ნიადაგზე და გრუნტის ხარისხზე და შესაძლო დაბინძურება, შესაბამისი დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- შესაძლო ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- **კუმულაციური ზემოქმედება მიმდებარედ არსებული ობიექტების გათვალისწინებით და ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერზე (სრულყოფილად იქნეს შეფასებული მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე და სოციალურ გარემოზე);**
- ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა: განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის დეტალური გეგმა-გრაფიკი, სადაც ასევე ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების და ხმაურის გავრცელების მინიმუმიზაციის მიზნით, გათვალისწინებული იქნება ატმოსფერული ჰაერის ინსტრუმენტული მონიტორინგი (მეთოდის, სიხშირის და კოორდინატების მითითებით);
- გზმ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შემცირებისათვის გათვალისწინებული დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სარეზერვუარო ტერიტორია შემოფარგლულია 1,3 მ სიმაღლის ბეტონის ზღურბლით, სადაც მოსული ატმოსფერული ნალექები ბუნებრივი აორთქლებით ორთქლდება სარეზერვუარო პარკიდან, თუმცა სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი ფოტომასალიდან ირკვევა, რომ აღნიშნულ სარეზერვუარო პარს აქვს

სავარაუდოდ სადინარი მილი, რომელიც უერთდება საკანალიზაციო ქსას, შესაბამისად აღნიშნული საკითხი საჭიროებს დაზუსტებას. დაზუსტებას საჭიროებს ასევე აღნიშნული სარეზერვუარო პარკიდან ავარიულად დაღვრილი ნავთობპროდუქტების, ასევე ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული წყლის შემდგომი მართვის საკითხი.

წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშში ნარჩენი ზეთების რეგენერაცია განხილულია, როგორც სახიფათო ნარჩენების წინასწარი დამუშავება. ნარჩენების მართვის კანონმდებლობის შესაბამისად, ნარჩენი ზეთების რეგენერაცია წარმოადგენს ნარჩენების აღდგენას და არა წინასწარ დამუშავებას, ხოლო „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ თანახმად, ნარჩენების აღდგენა, გარდა არასახიფათო ნარჩენების წინასწარი დამუშავებისა განეკუთვნება კოდექსის II დანართის მე-10 პუნქტის 10.3 ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საქმიანობას, შესაბამისად აღნიშნული საკითხი გზმ-ის ანგარიშში საჭიროებს დაზუსტებას.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე განხორციელდა საპროექტო ტერიტორიის ადგილზე დათვალიერება, შედეგად დადგინდა, რომ საწარმოს ფუნქციონირებისათვის განსაზღვრული ინფრასტრუქტურა მოწყობილია და დანადგარები დამონტაჟებულია, შესაბამისად გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს საწარმოს არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით.

გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში სს „თელასის“ მიერ წარმოდგენილ ქ. თბილისში, სამგორის რაიონში ტრანსფორმატორებში გამოყენებული საიზოლაციო ზეთების რეგენერაციის (ნარჩენების აღდგენა) საწარმოს და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის ობიექტის ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიშში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.